

פרפראות

פאר

פרשת שופטים תש"פ

בנה בית

נטע כרם

ארש אשה

מכוון לענבי הגפן

בענבי הגפן

פרפראות פאר

בנה בית נטע כרם ארש אשה מכוון לענבי הגפן בענבי הגפן

עמוד ז

עמוד א מפתח ענינים פרשת שופטים תש"פ

עמוד ב

הדיין שביטל השותפות עם הקב"ה

מלך במשפט יעמיד ארץ ע"י שאינו לוקח שוחד

איך ידע רבי יהושע שרבי ישמעאל יהיה מורה הוראה ביאור ברמז

עמוד ג

מצינו עד כמה מאוס היה השוחד בעיני רבי ישמעאל בן אלישע

איך נעשתה הטיית המשפט לפני קבלת השוחד

עמוד ד

ביאור בשינוי הלשון יעוור פקחים ויעוור עיני חכמים

וכי אלישע אוכל ביכורים היה ביאור בדבר הקשה בפירוש התוס'

עמוד ה

תמים תהיה עם ה' אלוקיך רמז לשלימות בגימטריא

ביאור השינוי בפסוק ובחז"ל מלשון זכר ללשון נקבה

כיוצא בדבר ביארנו באברהם אבינו שלא נתרפא באבן טובה שבצאורו

עמוד ו

הלוקח שוחד אינו רואה עין בעין

שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה, מכוון להאומר שמע שמע

עמוד ז

עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה ובכך נתבטל מצוות שמע ישראל

בנה בית נטע כרם ארש אשה מכוון לענבי הגפן בענבי הגפן

עמוד ח

פתח הכתוב בלשון יחיד וילך ויעבד ואמר וישתחו לשון רבים

חנוכת בית וביאור הכתוב מזמור שיר חנוכת הבית לדוד

עמוד ט

ברכת יישוב טוב בחנוך הבית

"לוז" הוא העצם המקיים לתחיה ועיר ללא מלאך המות

וילך האיש ארץ "החתים" הם אותיות המת חי

עמוד י

במה טעה שלמה המלך ביאור המהרש"א ועוד

עצם הלוז אינו נמחה ומקיים האדם לתחיה

עמוד יא

עצם הלוז אינו נהנה באכילה אלא במוצאי שבת

ביאור ותקות אנוש האבדת ע"ד ביאור החסיד הישיש

עמוד יב

ביאור ענין השמירה למתלווה גם בשעה שאינו מתלווה

השמירה אל האדם הוא ע"י הכבוד שנותנים לו מהר"ל

ביאור והתקין לו ממנו בנין עדי עד בדרך המהר"ל

איך ידע רבי יהושע שרבי ישמעאל יהיה מורה הוראה ביאור ברמז

איתא בגמרא, (גיטין נ"ח ע"א) תנו רבנן, מעשה ברבי יהושע בן חנניה שהלך לדרך גדול שברומי, אמרו לו תינוק אחד יש בבית האסורים, יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים,

הלך ועמד על פתח בית האסורים, אמר, (ישעיהו מ"ב כ"ד), "מי נתן למשיסה יעקב וישראל לבוזזים" ענה אותו תינוק ואמר, "הלא ה' זו חטאנו לו, ולא אבו בדרכיו הלוך, ולא שמעו בתורתו",

אמר מובטחני בו שמורה הוראה בישראל, העבודה שאיני זו מכאן עד שאפדנו בכל ממון שפוסקין עליו, אמרו, לא זו משם עד שפדאו בממון הרבה, ולא היו ימים מועטין עד שהורה הוראה בישראל, **ומנו רבי ישמעאל בן אלישע**, ע"כ,

יש לשאול, כיצד ידע רבי יהושע בן חנניה על רבי ישמעאל בן אלישע כשהיה תינוק, שיהיה מורה הוראה בישראל, וכי מפני שידע להשלים הפסוק בישעיהו, ע"י כך ידע שיהיה מורה הוראה בישראל,

התינוק ישמעאל בן אלישע רמז שלא יקח שוחד וודאי שיהיה מורה הוראה

אפשר לומר, שע"י תשובת התינוק שהיה מרומז שלא יקח שוחד,

כי שלשה דברים השיב ישמעאל בן אלישע לרבי יהושע בן חנניה, כששאלו "מי נתן למשיסה יעקב", השיבו ישמעאל בן אלישע ששלוש אלה הם שגרמו, ל"מי נתן למשיסה יעקב וישראל לבוזזים,

הלא ה' זו חטאנו לו,
ולא אבו ב ד'רכיו הלוך,
ולא ש'מעו בתורתו",

ושלש אלה הם ראשי תיבות שח"ד, ומכיון ורמז לו בתשובתו שלא יקח שח"ד, ידע רבי יהושע בן חנניה שיהיה מורה הוראה בישראל.

* * * * *

הדיין שביטל השותפות עם הקב"ה

איתא בגמרא (כתובות ק"ה ע"ב), **כתיב** (דברים ט"ז י"ט), "לא תטה משפט וגוי ולא תקח שחד", מאי שוחד, **שהוא חד**, ע"כ, **פירש רש"י**, הנותן והמקבל נעשים **לב אחד**,

איתא בגמרא (שבת י" ע"א), כל דיין שדן דין אמת לאמיתו, מעלה עליו הכתוב כאילו **נעשה שותף** להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית,

הקב"ה נשאר אחד ללא שותף

אפשר לומר, שאם דיין מקבל שוחד ואינו דן דין אמת, אינו יכול להיות שותף להקב"ה במעשה בראשית, יוצא מזה שהקב"ה נשאר לבד ללא שותף, וזה הפירוש, מאי שוחד, **שהוא חד**, שהקב"ה אחד, ללא שותף במעשה בראשית. (שוב מצאתי אמירה זו בשם הב"ח, בספר דרוש שמואל מנכד הסמ"ע, מובא בספר גן רוה)

* * * * *

מלך במשפט יעמיד ארץ ע"י שאינו לוקח שוחד

איתא בגמרא (כתובות ק"ה ע"ב), מאי **דכתיב**, (משלי כ"ט ד'), "**מלך במשפט יעמיד ארץ** ואיש תרומות יהרסנה", אם דומה **הדיין למלך** שאינו צריך לכלום, **יעמיד ארץ**, ואם דומה לכהן שמחזר על הגרנות יהרסנה, ע"כ,

כתבו רש"י ותוס', שאינו צריך לכלום, שהוא עשיר, ואינו צריך להחניף, **ולקבל שוחד**, ע"כ,

איתא בגמרא (שבת י" ע"א), כל דיין שדן דין אמת לאמיתו, מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית,

לפי"ז אפשר לפרש הפסוק, **מלך במשפט**, שאינו לוקח שוחד, **יעמיד ארץ**, פירוש, כאשר דיין דן דין אמת, בכך הוא מעמיד ארץ, שנעשה שותף להקדוש ברוך הוא בהעמדת ארץ, דהיינו, במעשה בראשית.

* * * * *

המשפט ומלשון הכתוב נראה, שלקחת השוחד הוא אחרי הטיית המשפט,

ביאור הדבר שלא נותנים שוחד למי שאינו מוכר כמטה משפט

ויש ליישב, למה אמר הכתוב קודם "לא תטה משפט", ואח"כ אמר "לא תיקח שוחד", כי, בדרך העולם, "מי הוא פתי חסר לב" (משלי ט' ד'), אשר יסור אל השופט אשר יהיה בימים ההם לאמור לו הנה שוחד לפניך, ולא יחשוש לחייו,

אלא א"כ יודע אותו בעל דין, כי השופט ההוא, מוכן לקבל שוחד, ע"י שם שיצא לו, בהטיית משפט בעבר, ע"י לקיחת שוחד, ואז יכול אותו בעל דין להעיז ולהציע לשופט שוחד,

לפי"ז מבואר היטיב, למה כתב לא תטה משפט, קודם לקיחת שוחד, דלפי דברינו, הטיית המשפט הקודם, הוא לפני לקיחת השוחד של עכשיו,

הדבר מבואר בדיוק בלשון הכתובים ושוחד לא תקח ולא תיקח שוחד

הביאור שביארנו מדויק בכתוב, כתוב אחד אומר (דברים ט"ז י"ט), לא תקח שוחד, קודם אמר קיחה, ואח"כ אמר שוחד,

וכתוב אחר אומר (שמות כ"ג ח'), ושחד לא תקח, קודם אמר שוחד ואח"כ אמר קיחה,

עפ"י מה שביארנו הדבר מדויק, בפרשתנו נאמר לא תטה משפט קודם ללא תיקח שוחד, ופירשנו שאם הדיין לא היה ידוע כמטה משפט, לא היה מי שיציע לו שוחד, ולכן כתיב קודם לא תיקח, משום שהוא ידוע מהעבר כלוקח שוחד,

ובפרשת משפטים, שלא נאמר הטיית המשפט לפני לקיחת השוחד, שם נאמר שוחד לא תיקח, משום שאינו מדבר על מי שמוכר בלקיחת שוחד.

* * * * *

מצינו עד כמה מאוס היה השוחד בעיני רבי ישמעאל בן אלישע

איתא בגמרא, (כתובות ק"ה ע"ב), ר' ישמעאל בר אלישע אייתי ליה ההוא גברא ראשית הגז, אמר ליה מהיכא את, אמר ליה מדוך פלן (ממקום פלוני), ומהתם להכא לא הוה כהן למיתבא ליה (ומשם עד כאן לא היה למי לתת את ראשית הגז),

אמר ליה, דינא אית לי, ואמינא אגב אורחאי אייתי ליה למר (באתי לדון בדין תורה, ואמרתי כי בדרך אגב אביא אליך את ראשית הגז),

אמר ליה פסילנא לך לדינא, ולא קביל מיניה, (אני פוסל את עצמי מלדון בדין, ולא קיבל עליו לדון)

אותיב ליה זוגא דרבנן וקדייני ליה, (הושיב זוג רבנים שידונו אותו)

בהדי דקאזיל ואתי, אמר, אי בעי טעין הכי, ואי בעי טעין הכי, כתב רש"י, בהדי דאזיל ואתי – כאשר היה הולך ובא, היה לבו לזכותו של אותו אריס, וכשראה שאין לאריס פתחי זכויות, היה אומר בלבו, הלואי ויטעון כך וכך ויזכה בדין,

אמר תיפח נפשם של מקבלי שוחד, ומה אני שלא נטלתי, ואם נטלתי שלי נטלתי, כך, (מהפך אני לזכותו של אותו אריס),

מקבלי שוחד על אחת כמה וכמה,

מבואר, עד כמה היה מאוס בעיני ר' ישמעאל בן אלישע קבלת שחד.

* * * * *

איך נעשתה הטיית המשפט לפני קבלת השוחד

כתיב (דברים ט"ז י"ט), "לא תטה משפט לא תכיר פנים ולא תקח שחד",

יש לדייק בלשון הפסוק, שאמר, לא תטה משפט, ורק לאחמ"כ כתב ולא תקח שחד,

והדבר תמוה, כי סדר הדברים הוא, שקודם הוא לקיחת השוחד, ואח"כ בא הטיית

אלא פירוש הדברים, וכי אלישע אוכל בכורים היה, והלא בשומרון היה, ואין ביכורים נאכלין חוץ לחומה, כדמוכח בריש אלו הן הלוקין (מכות י"ז ובפ' בהמה המקשה חולין ס"ח),

תוספות מביאים ראיה לפירושם מהתנא דבי אליהו

ועוד כתבו התוספות, וז"ל, והכי איתא בהדיא בסדר אליהו זוטא, (תנא דבי אליהו זוטא פרק ב') תלמידי חכמים, הם כפרה להם לישראל בכל מקומות מושבותיהם, שנאמר (ויקרא ב') "ואם תקריב מנחת בכורים לה' אביב קלוי באש גרש כרמל תקריב את מנחת בכוריד", ואומר (מלכים ב' ד' מ"ב) "ואיש בא מבעל שלישה ויבא לאיש האלקים לחם בכורים" וגו', וכי אלישע אוכל ביכורים היה, והלא אין שם לא ירושלים ולא מקדש ולא מזבח ולא כהן גדול,

אלא אלישע הנביא בלבד, ותלמידיו שיושבים לפניו, אלא מכאן אמרו, כל הנזקק אל החכמים ולתלמידיהם, ומפרנס אותם מעלה עליו הכתוב כאלו מקריב בכורים, ועושה רצון אביו שבשמים, עכ"ד התוס',

איך הביאו תוס' ראיה לפירושם מדבר הסותר את פירושם

קשה מאוד, שהביאו התוס' ראיה לפירושם שפירשו, וכי אלישע אוכל בכורים הוה, משום דלא היה בירושלים,

וכל המעיין בדברי התנא דבי אליהו זוטא, יראה בלשונו ראיה לפירוש רש"י שפירש והלא לא כהן היה,

דהכי איתא בתנא דבי אליהו (תנא דבי אליהו זוטא פרק ב') וכי אלישע כהן הוא, ואוכל בכורים הוא וכו',

ובתוס' חסר המילים, וכי אלישע כהן הוא, והביאו ראיה לפירושם,

ביאור נאה לבאר את דברי התוס'

איתא בגמרא (כתובות ק"ו ע"א) בהמשך הגמרא שהבאנו לעיל שרב ענן לא רצה לקבל הדין תורה,

ביאור בשינוי הלשון יעוור פקחים ויעוור עיני חכמים

כתיב (דברים ט"ז י"ט), "כי השחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים",

כתיב (שמות כ"ג ח') "ושחד לא תקח כי השחד יעור פקחים ויסלף דברי צדיקים",

יש לבאר, שינוי הלשון שבמקום אחד אמר חכמים, ובמקום אחר הוא אומר פקחים,

לומר לך כי יש כאן גם עוורון של עיני השכל, וזהו עיני חכמים. וגם עורון של עיני הגוף, וזהו עיני פקחים, ע"ד (שמות ד' יז) מי ישום וגו' או פקח, (עיי' מהרש"א כתובות ק"ה ע"א ד"ה בא וראה כמה סמיות עיניהן של מקבלי שוחד, ובמהר"ם שיף).

* * * * *

וכי אלישע אוכל ביכורים היה ביאור בדבר הקשה בפירוש התוס'

איתא בגמרא (כתובות ק"ה ע"ב), רב ענן אייתי ליה ההוא גברא כנתא דגילדני דבי גילי (דגים קטנים),

אמר ליה מאי עבידתיך, (מה מעשיך) אמר ליה דינא אית לי, לא קביל מיניה, אמר ליה פסילנא לך לדינא (אני פוסל את עצמי מלדון בדינך),

אמר ליה, דינא דמר לא בעינא, (גם אם אינני רוצה שתדינני, לפחות) קבולי לקביל מר, (את מתנתך, הדגים) דלא למנען מר מאקרובי בכורים,

דתניא, (מלכים ב' ד' מ"ב) "ואיש בא מבעל שלישה ויבא לאיש האלקים (אלישע) לחם בכורים עשרים לחם שעורים וכרמל בצקלונו", וכי אלישע אוכל בכורים הוה, ופירש רש"י, והלא לא כהן היה,

אלא לומר לך, כל המביא דורון לתלמיד חכם כאילו מקריב בכורים, ע"כ,

פירוש התוס' למה אין אלישע אוכל ביכורים כתבו התוספות, (כתובות ק"ה ע"ב ד"ה וכי אלישע אוכל בכורים היה), דאין צריך לדחוק כפי' הקונטרס שמפרש והלא לא כהן היה,

שם הוי"ה וא-ד-נ-י = 91, ושם מ"ב=42, ס"ה 133

490 + 133 ס"ה 623

איש ואשה ס"ה 623

וזה הרמז "תמים תהיה עם ה' אלוקיך"

* * * * *

ביאור השינוי בפסוק ובחז"ל מלשון זכר ללשון נקבה

כתיב (דברים י"ז י"ח), "והיה כשבתו על כסא ממלכתו וכתב לו את משנה התורה הזאת על ספר מלפני הכהנים הלויים" "והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו"

איתא בספה"ק בשם הרה"ק מריז"ען זצוק"ל, שהקשה, התורה הזאת לשון נקבה וקרא בו לשון זכר,

וביאר, כי התורה הזאת תיכנס בתוך המלך והיתה עמו, שתהיה בו במלך,

כיוצא בדבר איתא, שהאמרי אמת זצוק"ל, פירש ואש המזבח תוקד בו שהאש תוקד בו בכהן,

כיוצא בדבר ביארנו באברהם אבינו שלא נתרפא באבן טובה שבצאורו

איתא בגמרא (בבא בתרא ט"ז ע"ב) רבי שמעון בן יוחאי אומר, אבן טובה היתה תלויה בצוארו של אברהם אבינו, שכל חולה הרואה אותו, מיד מתרפא, ע"כ,

כתב המהרש"א, מדוע לא נתרפא א"א באבן טובה שהיתה תלויה בצוארו, ותירץ,

לפי שיש בענין רפואת הגופות לחליים, דברים סגוליים, ויש רפואות טבעיות, ואברהם אבינו ידע בכל, גם רפואות סגוליים, וזו היא האבן טובה שהוא דבר סגוליי, ואע"ג דניתן רשות לאדם להתרפאות, ממדת תמימות לבקש רחמי שמיא, עכ"ל המהרש"א,

והכי איתא, רב ענן הוה רגיל אליהו דאתי גביה, דהוה מתני ליה סדר דאליהו, כיון **דעבד הכי** (שלקח מתנת הדגים בתורת ביכורים, כשאותו אדם רצה בתחילה לתת לו בתור שוחד, מהרש"א),

איסתלק, (אליהו) **יתיב** (רב ענן) בתעניתא ובעא רחמי, ואתא (אליהו), כי אתא, הוה מבעית ליה בעותי, ועבד תיבותא ויתיב קמיה, עד דאפיק ליה סידריה, והיינו דאמרי סדר דאליהו רבה (קודם שנסתלק), וסדר אליהו זוטא (לאחר שחזר), ע"כ,

אפשר לומר, דמה שהביאו התוספות דברי התנא דבי אליהו זוטא, לא כדי להביא ראיה לפירושים,

אלא לומר לך, שבכך שאליהו הנביא חזר ללמדו "התנא דבי אליהו זוטא", ושם, (באליהו זוטא) אמר לו הדרשה של כל המביא דורון לתלמיד חכם כאילו מקריב בכורים,

כדי לומר לו, שבשמים הסכימו על ידו שלקח המתנה בכיכורים, ולפיכך חזר ללמדו, ועל זה הביאו התוס' דברי התנא דבי אליהו, ולא כדי להביא ראיה לפירושים.

* * * * *

תמים תהיה עם ה' אלוקיך רמז לשלימות בגימטריא

כתיב (דברים פרק יח פסוק יג) "תמים תהיה עם ה' אלוקיך",

איתא בזוהר הק' (חלק ג', עמודים, ז' ע"ב, פ"א ע"ב, ק"ט ע"ב, רצ"ו ע"א), דהאדם קודם שנישא הרי הוא פלגא דגופא, רק עם נישואיו הרי הוא נקרא שלם כלומר **תמים**,

איתא בגמרא (סוטה י"ז ע"א) איש ואשה צריך שיהיה שכינה ביניהם,

וכך יש לרמז, **תמים תהיה**, השלימות באיש ואשה, הוא רק עם ה' אלוקיך, כלומר כששכינה ביניהם,

וכך הרמז בגימטריא, **תמים = 490**

וכאשר תוסיף את שמותיו של הקב"ה.

עוד יש לבאר בדרך חסידות עפ"י דיוק בלשון
הגמרא שנשתנה מנקבה לזכר

בדיוק בלשון הגמרא מצינו, אבן טובה, **היתה**, (בלשון נקבה), תלויה בצוארו של אברהם אבינו, וכל חולה הרואה **אותו**, (בלשון זכר),

ולא כתוב רואה אותה, שהרי פשטות הלשון נראה שכשרואה את האבן מתרפא, והיה צ"ל **רואה אותה**, ולמה נאמר **רואה אותו**,

י"ל הכונה הרואה אותו הוא ראיית פני הצדיק

ואפשר הכוונה, שהחולה נתרפא, ע"י שראה **אותו**, **דייקא**, כלומר, שהביט בפניו של אברהם אבינו, וע"י ראיית הצדיק היה מתרפא, ואברהם אבינו שלא היה מביט בעצמו, לא נתרפא ע"י כך,

ובכך מתורץ כפתור ופרח קושיית המהרש"א, מדוע לא נתרפא א"א באבן טובה שהיתה תלויה בצוארו.

* * * * *

הלוקח שוחד אינו רואה עין בעין

כתיב (דברים י"ט כ"א) "ולא תחוס עינדך נפש בנפש עין בעין" וגו', כתב רש"י **עין בעין, ממון**,

מבואר, דדיין הדין דין אמת, הרי הוא מחייב את החייב, לשלם ממון לבעל הדין, ומזכה את הזכאי מלשלם ממון, ולזה קראה תורה **עין בעין**,

אך דיין הלוקח שוחד, ואינו דן דין אמת לחייב את החייב ולזכות את הזכאי, ועוד לוקח ממון לעצמו, הרי בזה אינו מקיים את מה שאמרה תורה "ולא תחוס עינדך נפש בנפש עין בעין",

אפשר לומר, דלפיכך קראה התורה לדיני ממון, **עין בעין**, כי השוחד, מעוור עיני חכמים, פירוש, שמתעלם ואינו רואה את מה שאמרה תורה **עין בעין**.

* * * * *

שמע ישראל אתם קרבים היום
למלחמה, מכוון להאומר שמע שמע

איתא בגמרא, (ברכות ל"ג ע"ב, מגילה כ"ה ע"ב) האומר מודים מודים משתקין אותו, דמחזי **כשתי רשויות**, כל האומר **שמע שמע** כאומר מודים מודים דמי, דמחזי כשתי רשויות, וכו' וכו', **חברותא כלפי שמיא מי איכא**, פירש רש"י מנהג שנוהג אדם **בחברו** ינהג ח"ו אצל המקום, ולא יזהר בתפלתו. ע"כ,

כתב המהרש"א, (ברכות ל"ד ע"א, בדי"ה חברותא כלפי שמיא). עיין פירש"י, ועו"ל כלפי שאמרו לעיל **דמחזי כב' רשויות** קאמר נמי הכא, **חברותא כלפי שמיא** שעושה **שיתוף וחבור** כלפי שמיא וק"ל, עכ"ל המהרש"א,

מבואר, כי אמירת **שמע שמע**, מחזי כמודה בשתי רשויות ר"ל,

ויש לבאר כדלהלן

שמ"ע הוא ר"ת "עול מלכות שמים",

שמ"ע הוא ראשי תיבות, "שאו מרום עיניכם", כמאמה"כ (ישעיה מ' כ"ו) "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה",

שמ"ע, הוא ר"ת, "מנהגו של עולם",

וכבר צווח הרמב"ן (פרשת בא, פרק י"ג פסוק ט"ז) **שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו**, עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו, שכלם נסים, אין בהם טבע, ומנהגו של עולם,

איתא בגמרא (פסחים דף נו עמוד א), אמרו לו בניו: שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד. אמרו: כשם שאין בלבך אלא אחד - כך אין בלבנו אלא אחד.

יש לכוון אומרז"ל לנאמר בפרשתנו

כתיב (דברים כ' ג') "ואמר אליהם שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על איביכם",

ממה שאמר הכתוב, היום למלחמה, ולא אמר הכתוב, אתם קרבים למלחמה, בלי המילה היום, נראה ללמוד מכך, שהמלחמה היא בכל יום מחדש,

עדות שקר בעצמו, שקורא, וקשרתם, ולטוטפות, ואינו מקיים, מבואר, שהקורא ק"ש בתפילין הרי זו קרויה "עדות",

ומכיוון ושח בין תפילה לתפילה עבירה היא בידו, ובכך הרי מבטל העדות שבמצוות תפילין, דהוי מצוה הבאה בעבירה,

ובעדות קיימא לן עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה, לפיכך ביטל גם מצוות קריאת שמע. ואין בידו זכות קריאת שמע, ולפיכך חוזר מעורכי מלחמה.

* * * * *

בנה בית נטע כרם ארש אשה מכון לענבי הגפן בענבי הגפן

כתיב (דברים כ"ה) "ודברו השטרים אל העם לאמר, מי האיש אשר בנה בית וגו', נטע כרם וגו', ארש אשה וגו',

איתא בגמרא (סוטה מ"ד ע"א), תנו רבנן אשר בנה, אשר נטע, אשר ארש, לימדה תורה דרך ארץ, שיבנה אדם בית, ויטע כרם, ואחר כך ישא אשה, ע"כ,

יש להבין את סדר הדברים, למה יש ליטע כרם תחילה, קודם שישא אישה,

ונראה לבאר הענין בדרך צחות

איתא בגמרא (פסחים מ"ט ע"א), תנו רבנן, לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת תלמיד חכם, וישיא בתו לתלמיד חכם, משל לענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל. ע"כ,

האשה קרויה גפן, כמ"ש (תהלים קכ"ח ג') אשתך כגפן פוריה, וכמו שדרשו במדרש (שמו"ר ט"ז ב'), עיי"ש,

ואפשר לפרש כוונתם, שיטע כרם, כדי שכאשר יבוא ליקח אשה הנרמזת בענבי הגפן, יקח זאת על ידי ענבי הגפן, שצריך למכור כל מה שיש לו, לפיכך, יטע כרם תחילה, ויהיה לו ענבי הגפן, ויוכל למכור את ענבי הגפן וליקח בהם אשה, ובכך יקיים בעצמו, ימכור אדם וכו', ויקח ענבי

ע"ד אומרם ז"ל (קידושין דף ל עמוד ב, סוכה נ"ב ע"א) יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו, שנאמר: צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו, ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו אין יכול לו, ע"כ,

מבואר, כי המלחמה של כל יום היא מלחמת היצר,

לפי"ז יש לפרש, "שמע ישראל" אתם קרבים היום למלחמה, כלומר שבכל יום יש להלחם ביצר המבקש להמיתו, ומסיתו לומר כי שמע הוא ר"ת "מנהגו של עולם" שלטבע יש כוחות משלו ואינו רוצה שנאמר כי שמע הם ר"ת "שאו מרום עיניכם" וראו מי ברא אלה, שהוא אחדותו יתברך,

ולזאת המלחמה, על פירוש המלה שמע אתם קרבים היום ובכל יום, למלחמה על פירוש המילה שמע,

ולכן האומר שמע שמע משתקין אותו שנראה כמודה, בשאו מרום עיניכם וגם במנהגו של עולם.

* * * * *

עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה ובכך נתבטל מצוות שמע ישראל

כתיב (דברים כ"ג) "ואמר אליהם שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על איביכם אל ירך לבבכם",

איתא בגמרא (סוטה מ"ב ע"א), אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי, אמר להן הקדוש ברוך הוא לישראל, אפילו לא קיימתם אלא קריאת שמע שחרית וערבית, אי אתם נמסרין בידם, ע"כ,

איתא בגמרא (סוטה מ"ד ע"ב), שח בין תפילה של יד לתפילה של ראש עבירה היא בידו וחוזר עליה מעורכי המלחמה,

יש להקשות, מכיוון וקרא קריאת שמע, הרי יש בידו זכות קריאת שמע, ולמה צריך לחזור מעורכי המלחמה,

ונראה לתרץ, דאיתא בגמרא (ברכות י"ד ע"ב), הקורא ק"ש בלא תפילין כאילו מעיד

א"כ תימה, למה אמרה תורה הלשון ואיש אחר יחנכנו, ופירשו כי דבר של עגמת נפש הוא זה, ומבואר שעגמת נפש הוא שלא יוכל לחנוך את הבית, ולא אמרה תורה ואיש אחר יקחנו, כמ"ש ואיש אחר יקחנה,

ביאור בענין חשיבות חנוכת הבית

אלא צריך לומר, ממה שאמרה תורה בלשון ואיש אחר יחנכנו, ולא אמרה תורה ואיש אחר יקחנו, כי מכאן אנו למידים, שחשיבות מיוחדת החשיבה התורה את ענין חינוך הבית,

כדי להבין את החשיבות והענין שיש בחנוכת הבית, יש להקדים

כתיב (תהילים ל' א') מזמור שיר חנוכת הבית לדוד, בפשטות נראה במפרשים כי היתה כונתו על בית המקדש,

אך יש במפרשים שמקשים, שבכל הפרק אין אנו מוצאים כי מוזכר כלל בית המקדש, ולכך כתב האבן עזרא, והקרוב אלי, כי זה המזמור חברו בחנוכת ביתו בית ארזים, כי הכתוב לא הזכיר בית השם, ע"כ,

איתא בגמרא (פסחים קי"ז ע"א) כל מקום שנאמר, קודם לדוד, ואח"כ מזמור, מלמד שקודם שרתה עליו שכינה, ואחר כך אמר שירה,

כשאמר, קודם מזמור, ואח"כ לדוד, מלמד שאמר שירה, ואחר כך שרתה עליו שכינה, ע"כ,

יש להבין, בשעה שאמר דוד שירה על ביתו למה אמר בין "מזמור", את המילים "שיר חנוכת הבית", ואח"כ אמר "לדוד" היה ל"ל מזמור לדוד, שיר חנוכת הבית, ולמה הפסיק בין "מזמור-לדוד" ואמר "שיר חנוכת הבית",

השראת השכינה בבית הוא ע"י שיר חנוכת הבית

ביאור הענין, שכאשר דהע"ה רצה שתשרה שכינה בביתו, אמר קודם מזמור,

ואמרו ז"ל כשאמר קודם מזמור, מלמד שקודם אמר שירה, ואח"כ שרתה שכינה

הגפן, בענבי הגפן. כלומר, שיקנה ענבי הגפן ע"י ענבי הגפן,

וזהו אומרם ז"ל כי הסדר הוא ליטע כרם קודם שישא אשה.

* * * * *

פתח הכתוב בלשון יחיד וילך ויעבד ואמר וישתחו לשון רבים

כתיב (דברים י"ז ב'-ג'), "כי ימצא בקרבך באחד שעריך אשר ה' אלקיך נתן לך איש או אשה אשר יעשה את הרע בעיני ה' אלקיך לעבר בריתו, וילך ויעבד אלהים אחרים וישתחו להם ולשמש או לירח או לכל צבא השמים אשר לא צויתי",

יש לדייק, דבתחילה אמר אשר יעשה וילך ויעבוד, בלשון יחיד, וממשיך הכתוב וישתחו, בלשון רבים,

עושה הרע אינו מסתפק בעשיית הרע הוא לבדו

ויש לומר, כי כאן רמזה תורה, כי מדרך הרע שאינו מסתפק במה שהוא עצמו סר מן הדרך, אלא מבקש שרבים אחרים ילכו בדרכו, ולכן גם כאשר פתח בלשון יחיד, אשר יעשה, בא ההמשך בלשון רבים. וישתחו.

* * * * *

חנוכת בית וביאור הכתוב מזמור שיר חנוכת הבית לדוד

כתיב (דברים כ' ה'), "מי האיש אשר בנה בית חדש ולא חנכו ילך וישב לביתו פן ימות במלחמה ואיש אחר יחנכנו",

כתב רש"י ואיש אחר יחנכנו, ודבר של עגמת נפש הוא זה,

מהו הדבר של עגמת נפש

יש לברר, אדם שטרח ובנה בית והשקיע את כל אשר לו, ועכשיו יוצא למלחמה, וחושש שמא ימות, ולא יוכל לגור בבית זה, אלא איש אחר יגור בבית זה, ובודאי דבר של עגמת נפש הוא,

דמים, אלא, לא בא לידינו ופטרנוהו בלא מזונות, ולא ראינוהו והנחנוהו בלא לוויה.

תניא, היה ר"מ אומר, כופין ללויה, ששכר הלויה אין לה שיעור, שנאמר, (שופטים א' כ"ד) "ויראו השומרים איש יוצא מן העיר ויאמרו לו הראנו נא את מבוא העיר ועשינו עמך חסד", **וכתיב,** "ויראם את מבוא העיר",

ומה חסד עשו עמו, שכל אותה העיר הרגו לפי חרב, ואותו האיש ומשפחתו שלחו, **"וילך האיש ארץ החתים** ויבן עיר ויקרא **שמה לוז** הוא שמה עד היום הזה"

תניא, היא לוז **שצובעין בה תכלת,** היא לוז שבא סנחריב ולא בלבלה, נבוכדנצר ולא החריבה, **ואף מלאך המות אין לו רשות לעבור בה,** אלא זקנים שבה בזמן שדעתן קצה עליהן, יוצאין חוץ לחומה והן מתים, והלא דברים ק"ו, ומה כנעני זה, שלא דיבר בפיו ולא הלך ברגליו - גרם הצלה לו ולזרעו עד סוף כל הדורות, מי שעושה לוויה ברגליו, על אחת כמה וכמה. ע"כ,

וילך האיש ארץ החתים הם אותיות המת חי

מבאר המהרש"א כי מנוטריקון זה למדו שאין למלאך המוות רשות לעבור בה

כתב המהרש"א (סוטה מ"ו ע"ב ד"ה למלאך המות אין לו רשות) ואולי דיצא להם דבר זה, רמז מקרא דכתיב **וילך האיש ארץ החתים** ודרשו ארץ החתים ע"ש ארץ החיים, והחתים הם אותיות המ"ת ח"י פירוש, הראוי למות לפי שנותיו חי עדיין, והיינו שבאותה ארץ חיים לעולם, ואין מלאך המות שולט בהם,

ואדם אחר לא יוכל להציל בהם לילך לשם כדאמרינן בפי החליל (סוכה נ"ג ע"א) בהנך עבדי שלמה רגלוהי דבר איניש אינון ערבין ליה, עכ"ל המהרש"א,

איתא בגמרא (סוכה נ"ג ע"א) אמר רבי יוחנן, **רגלוהי דבר איניש אינון ערבין ביה,** לאתר דמיתבעי תמן מובילין יתיה.

הנהו תרתי כושאי דהוו קיימי קמי שלמה, אליחרף ואחיה בני שישא, סופרים דשלמה

ובא דוד המלך לומר לנו שהשראת השכינה בבית הוא ע"י **שיר חנוכת הבית,** ולפיכך לאחר שפתח **במזמור,** המלמד שקודם אמר שירה, בא לומר שבחנוכת הבית יש לומר **שיר חנוכת הבית** וע"י כך תשרה שכינה בבית,

מכאן אנו רואים את החשיבות שיש לחנוכת הבית, שבו אומרים מזמור שיר להקב"ה, וע"י אח"כ שורה השכינה, וע"י שאמר מזמור שיר חנוכת הבית, ע"י שרתה שכינה בביתו, ומכאן למדנו את חשיבות חנוכת הבית, לומר שירה על בית חדש,

וגם מובן ביותר, בגלל שימנע ממנו חינוך הבית הוא הדבר של עגמת נפש, משום שלא יוכל לומר שירה להקב"ה על הבית שבנה שע"י תשרה השכינה בביתו.

* * * * *

ברכת יישוב טוב בחנוך הבית

בעת כניסה לבית חדש, נהוג לברך את בעל הבית, ביישוב טוב, "זאלסט האבען אגיטען יישוב",

יש לבאר, מהי הברכה של יישוב טוב,

איתא בגמרא (ברכות נ"ז ע"ב) שלשה מרחיבין דעתו של אדם אלו הן דירה נאה וכו',

אפשר לומר, שהפירוש **יישוב** טוב הכונה ליישוב הדעת, והרחבת הדעת, ע"י דירה נאה שמרחיבה דעתו של אדם.

* * * * *

"לוז" הוא העצם המקיים לתחיה ועיר ללא מלאך המות

כתיב (דברים כ"א ז') "וענו ואמרו ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו",

איתא בגמרא (סוטה מ"ו ע"ב) כתיב, ואמרו ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו, וכי על לבנו עלתה שב"ד שופכין

עוד יש לומר, עפ"י מה שכתב המהרש"א **שאדם אחר** שלא גר שם בעיר לוז, לא יוכל להינצל שם ע"י שילך לשם, אפשר לומר כי בכך היתה טעותו של שלמה המלך ששלחם ללוז, שאילו ידע שמי שלא גר שם לא יכול להינצל, לא היה שולחם לשם,

* * * * *

עצם הלוז אינו נמחה ומקים האדם לתחיה

כתיב (איוב פרק יד פסוק יט), "אבנים שחקו מים תשטף ספיחיה עפר ארץ ותקות אנוש האבדת",

איתא במדרש (קהלת רבה פרשה י"ב סימו ה'), **עה"כ וינאץ השקד ר' לוי אמר, זה לוז של שדרה,**

איתא במדרש (בראשית רבה פרשת בראשית פרשה כח סימן ג'), ובנוסח שונה במקצת במדרש קהלת רבה פרשה י"ב סימו ה'), **כתיב** (בראשית ו' ז) **ויאמר ה' אמחה את האדם**, רבי יוחנן בשם ר"ש בן יהוצדק אמר **אפילו לוז של שדרה**, שממנו הקדוש ברוך הוא מציץ את האדם לעתיד לבוא **נמחה במבול,**

אדריאנוס שחיק עצמות שאל את רבי יהושע בן חנניא, א"ל מהיכן הקדוש ברוך הוא מציץ את האדם לעתיד לבא, א"ל **מלוז של שדרה** א"ל מנין אתה יודע א"ל איתיתיה לידי ואנא מודע לך, טחנו ברחים ולא נטחו, שרפו באש ולא נשרף, נתנו במים ולא נמחה, נתנו על הסדן והתחיל מכה עליו בפטיש נחלק הסדן ונבקע הפטיש ולא חסר כלום. עכ"ל המדרש,

כתב היפ"ת (מובא בעץ יוסף בראשית רבה פרשה כח סימן ג'), מקור דרשות אלו הם מהפסוק באיוב (פרק יד פסוק יט), "אבנים שחקו מים תשטף ספיחיה עפר ארץ ותקות אנוש האבדת",

וזהו לוז של שדרה, שהוא **תקות האדם לקום** בתחיית המתים, וצורך קיום לוז זה, להראות אמיתות התחיה לאנשים, שלפי הטבע היה ראוי שיפסד, אלא שה' עשה כן להורות שהגוף עודנו קיים לפני ה' ויעמוד לקץ הימין עכ"ל,

הו. יומא חד חזייה למלאך המות **דהוה קא עציב**. אמר ליה, אמאי עציבת, אמר ליה, דקא בעו מינאי הני תרתי כושאי דיתבי הכא. מסרינהו לשעירים שדרינהו למחוזא דלוז. כי מטו למחוזא דלוז שכיבו. למחר חזיא מלאך המות **דהוה קבדח**, אמר ליה, אמאי בדיחת, - אמר ליה, באתר דבעו מינאי תמן שדרתינהו. מיד פתח שלמה ואמר, **רגלוהי דבר איניש אינון ערבין ביה, לאתר דמיתבעי תמן מובילין יתיה,**

פירש רש"י, **לאתר דמתבעי**, למקום שנגזר עליו למות בו, משם הוא מתבקש ליטול נשמתו. **תמן מובילין יתיה**, לשם רגליו מוליכות אותו. **תרי כושאי**, על שם שהיו יפים קרי להו הכי. **אליחורף ואחיה** פסוק הוא במלכים, שהיו סופרים לשלמה.

דקא בעו מינאי, אלו מתבקשים ממני למעלה, שהגיע זמנם למות, ולא היה יכול ליטול נשמתם כיון שלא נגזר עליהם למות כי אם בשער לוז. **מסרינהו שלמה. לשעירים** לשדים, שהוא היה מלך עליהם, כדכתיב (דברי הימים א' כ"ט) וישב שלמה על כסא ה' למלך, שמלך על העליונים ועל התחתונים. **אמטינהו למחוזא דלוז** עיר שאין מלאך המות שולט בתוכה, כדאמרין בסוטה (מ"ו ע"ב). **ערבין ביה** לשמים, משלמין ערבותן ומוליכין אותו למקום שמתבקש שם,

במה טעה שלמה המלך ביאור המהרש"א ועוד

כתב המהרש"א (ד"ה תרי כושאי דהו קיימי), פרש"י ע"ש שהיו יפין כו' וכן אשה כושית תרגם אונקלוס איתתא שפירתא, ע"ד שקורין לסומים סגי נהור.

ומה שהזכיר כאן שהיו יפין שע"י זה טעה שלמה, שמה שהיה מלאך המות **עצב על מיתתן** לפי שהיו אנשים יפה תואר, והוא ע"ד שאמרו (ברכות ה' ע"ב) על האי שופרא דבלי בארעא, ולכך מיהר לשלחן ללוז להצילן שם,

ואלו היה יודע שלמה כוונתו שהיה על שלא היה יכולת בידו להמיתן כאן כו' כפרש"י וכדמוכח לבסוף דהוה קא בדח על מיתתן ודאי דלא היה משלחן לשם, אלא אדרבה היה מעכבן כאן כדי שלא יוכל להמיתן וק"ל, עכ"ל המהרש"א,

שלט בהן רמה ותולעה, וזהו שתקות אנוש, מי שמחכה לאדם, זוהי הרמה,

ע"ד זה יש לפרש, ותקות אנוש האבדת, בשונה מאנשי דור המבול, שבהם האבדת את עצם הלז, משום שאינם קמים לתחיה, ולכן נמחה בהם עצם הלז, אבל בשאר בני אדם הקמים לתחיה, האבדת את עצם הלז מהרמה, שהיא תקות האנוש כפי שפירשנו, וזהו, ותקות אנוש האבדת,

מה ענין צביעת התכלת אל העיר לז

איתא בגמרא (סוטה מ"ו ע"ב מובא לעיל) תניא, היא לז שצובעין בה תכלת, ואף מלאך המות אין לו רשות לעבור בה, ע"כ,

יש להבין, מה ענין צביעת התכלת דוקא בעיר שאין מלאך המות שולט בה,

יש לבאר ע"ד דברי רבי משה הדרשן

כתיב (במדבר ט"ו ל"ח) "דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם לדרתם ונתנו על ציצת הכנף פתיל תכלת",

כתב רש"י, ומיסודו של רבי משה הדרשן העתקתי,

"על כנפי בגדיהם" - כנגד (שמות י"ט) "ואשא אתכם על כנפי נשרים".

"על ארבע כנפות" ולא בעלת שלש, ולא בעלת חמש, כנגד ארבע לשונות של גאולה שנאמר במצרים (שמות ז) והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי,

"פתיל תכלת" על שם שכול בכורות, תרגום של שכול תכלא. ומכתם היתה בלילה, וכן צבע התכלת דומה לרקיע המשחיר לעת ערב,

ושמונה חוטים שבה, כנגד שמונה ימים ששהו ישראל, משיצאו ממצרים עד שאמרו שירה על הים,

לפי"ז יש לבאר, לפי שהתכלת הוא על שם שכול בכורות ביציאת מצרים, לפיכך יש לצבוע התכלת במקום שאין ולא יהיה שכול לעולם, שאין מלאך המות עובר שם,

כתבו התוספות (בכורות ח' א' ד"ה תרנגולת), מקל שקד (ירמיה א' י"ב) מתרגם חוטרא דלזא, עוד אמרינן וינאץ השקד זה לז של שדרה ממנה עתידים מתים להחיות לעתיד לבא לז תרגום של שקד (ויקרא רבה). עכ"ל התוספות,

מבואר, שעצם הלז שהוא תקות האדם לקום בתחיית המתים, אינו נמחה בשעה שמת האדם, כדי להחיות האדם ממנו בעת תחית המתים, אך אנשי דור המבול שאינם עומדים לתחיה (בר"ר כ"ו ו') בהם נמחה עצם הלז, עפ"י הכתוב ותקות אנוש האבדת, שהתקוה של כל אדם להחיותו, אבל באנשי דור המבול האבדת תקותם שהוא עצם הלז, כדאיתא במדרש,

עצם הלז אינו אינו נהנה באכילה אלא במוצאי שבת

בסדורים מפורש, אבר יש באדם ונסכוו שמו, עכ"ל.

מבואר, שעצם הלז נהנה רק מסעודת מלוח מלכה סעודתא דדוד מלכא משיחא,

יש לתת טעם לכך שהלז נהנה מסעודת מלוח מלכה

אפשר לומר, שמכיוון שעצם הלז יש בו את התקווה והבשורה של כל אדם לעת יקוצו וירננו שוכני עפר, כפי שנתבאר לעיל, לפיכך הוא נהנה מסעודתו של דוד המלך שהוא התקווה והבשורה שלעתיד לבוא בבאו"א.

ביאור ותקות אנוש האבדת ע"ד ביאור החסיד הישיש

איתא במשנה (מסכת אבות פרק ד משנה ד') רבי לויטס איש יבנה אומר מאד מאד הוי שפל רוח שתקות אנוש רמה, ע"כ,

שמעתי מהחסיד הישיש ר' משה בויס ז"ל, ששמע או שפירש, שתקות אנוש רמה, מי מקוה ומצפה לאדם, זו הרמה שמחכה לאדם בקבר וממנה היא ניזונת, ע"ד אומרם ז"ל, (בבא בתרא י"ז ע"א) שבעה לא

כתב המהר"ל (חדושי אגדות ח"ב עמוד פ"ב),
 וזה לשונו, ויש לך לפרש גם כן עניין הלוויה
 הזאת, הוא הכבוד שעושים לו, שאין
 דוחים אותו, רק מלוין אותו,

וכאשר עושין לו כבוד זה לאדם שנברא
 בצלם אלקים, יש לו שמירה בדרך שאין
 פגעים שולטין בו,

וכאשר אין מלוין כאילו הם שופכים דמו,
 אשר בצלם אלקים ברא את האדם והם
 מבזים את צלמו, ומפני כך הוא מסתכן
 בדרך,

כי השמירה בדרך הוא מצד האדם, דכתיב
 (בראשית ט' ב') "ומוראכם וחתכם יהיה על
 כל חית הארץ", וכאשר האדם בדרך, צריך
 הוא אל זה ביותר, כי כאשר מכבדין את
 האדם, כבוד זה אל צלם אלקים, וכאשר
 הצלם האלקי נחשב, דבר זה עצמו שמירתו,
 כי מלאכים מלוים את צלם האלקי הזה,

וכאשר אין מלוים אותו הרי כאילו מבזים
 את צלם האלקים, ובזה שופכין דמו, כי
 אצל שפיכת דם כתיב (בראשית ט' ב') "כי
 בצלם אלקים עשה את האדם", שמה
 תראה כי שפיכת דם הוא אל צלם האלקים,
 עכ"ל.

* * * * *

ביאור והתקין לו ממנו בנין עדי עד בדרך המהר"ל

אשר יצר את האדם בצלמו, בצלם דמות
 תבניתו, והתקין לו ממנו בנין עדי עד. כי
 כאשר כל אחד מבני הבית יודע שהשני
 נברא בצלם, והוא מכבד את צלם האלקים
 שבו, וכביאור המהר"ל כי הכבוד הוא
 לצלם אלקים שבו, ע"י ידיעה זו, בונים
 בנין עדי עד,

וזה הפירוש, והתקין לו ממנו דייקא,
 כלומר, מידיעה זו, שהשני נברא בצלם,
 והוא מכבדו בשל כך, מזה יותקן בעז"ה
 הבנין עדי עד.

* * * * *

להערות הארות ולקבלת העלון
 ניתן לפנות אל "מכון פאר"
 רח' חזון איש 2 בני ברק
 פקס 03-6161777
 נייד 0527-616166

מייל y0527616166@gmail.com

ביאור ענין השמירה למתלווה גם בשעה שאינו מתלווה

כתיב (בראשית ט' ב') "ומוראכם וחתכם
 יהיה על כל חית הארץ"

כתיב (בראשית ט' ו') "שפך דם האדם באדם
 דמו ישפך כי בצלם אלהים עשה את
 האדם"

איתא בגמרא (שבת קנ"א ע"ב) אמר רמי בר
 אבא אין חיה שולטת באדם עד שנדמה לו
 כבהמה, שנאמר (תהלים מ"ט י"ג) "אדם
 ביקר בל ילין נמשל כבהמות נדמו".

השמירה אל האדם הוא מחמת צלם אלקים שבו דברי המהרש"א

כתב המהרש"א (שבת קנ"א ע"ב ד"ה נמשל
 כבהמות נדמו) ובענין דאימת האדם על
 החיות, משום הנשמה שבו שהיא צלם
 אלקים וכיון שנדמה כבהמה, וצלם אלקים
 אזל לו ממנו והרי הוא כשאר בהמה
 שהחיה שולטת בה,
ופירש המהרש"א, דאימת האדם על
 החיות היא מחמת הנשמה שבו שהיא צלם
 אלהים, וכיון שנדמה לו כבהמה ואין לו
 צלם אלהים, הרי הוא כשאר בהמה שהחיה
 שולטת בה.

* * * * *

השמירה אל האדם הוא ע"י הכבוד שנותנים לו מהר"ל

איתא בגמרא (סוטה ל"ח ע"ב), **כתיב** (דברים
 כ"א ז'), "ידינו לא שפכו את הדם הזה", וכי

על לבנו עלתה שזקני ב"ד שופכי דמים הם,
 אלא לא בא לידינו ופטרנוהו, ולא ראינוהו
 והנחנוהו, לא בא לידינו ופטרנוהו בלא
 מזונות, לא ראינוהו והנחנוהו בלא לוייה,

כיצד מועיל הליווי בשעה שאינו מתלווה

יש לבאר כיצד נשמר אדם המתלווה
 בצאתו מן העיר עד שיעור מיל, או מה
 שהוא שיעור הלוייה, שאי אפשר להם להיות
 תמיד עמו, וצריכים להיות בביתם, (לשון
 המהר"ל) א"כ במה נשמר האדם גם לאחר
 שכבר אינו מתלווה,